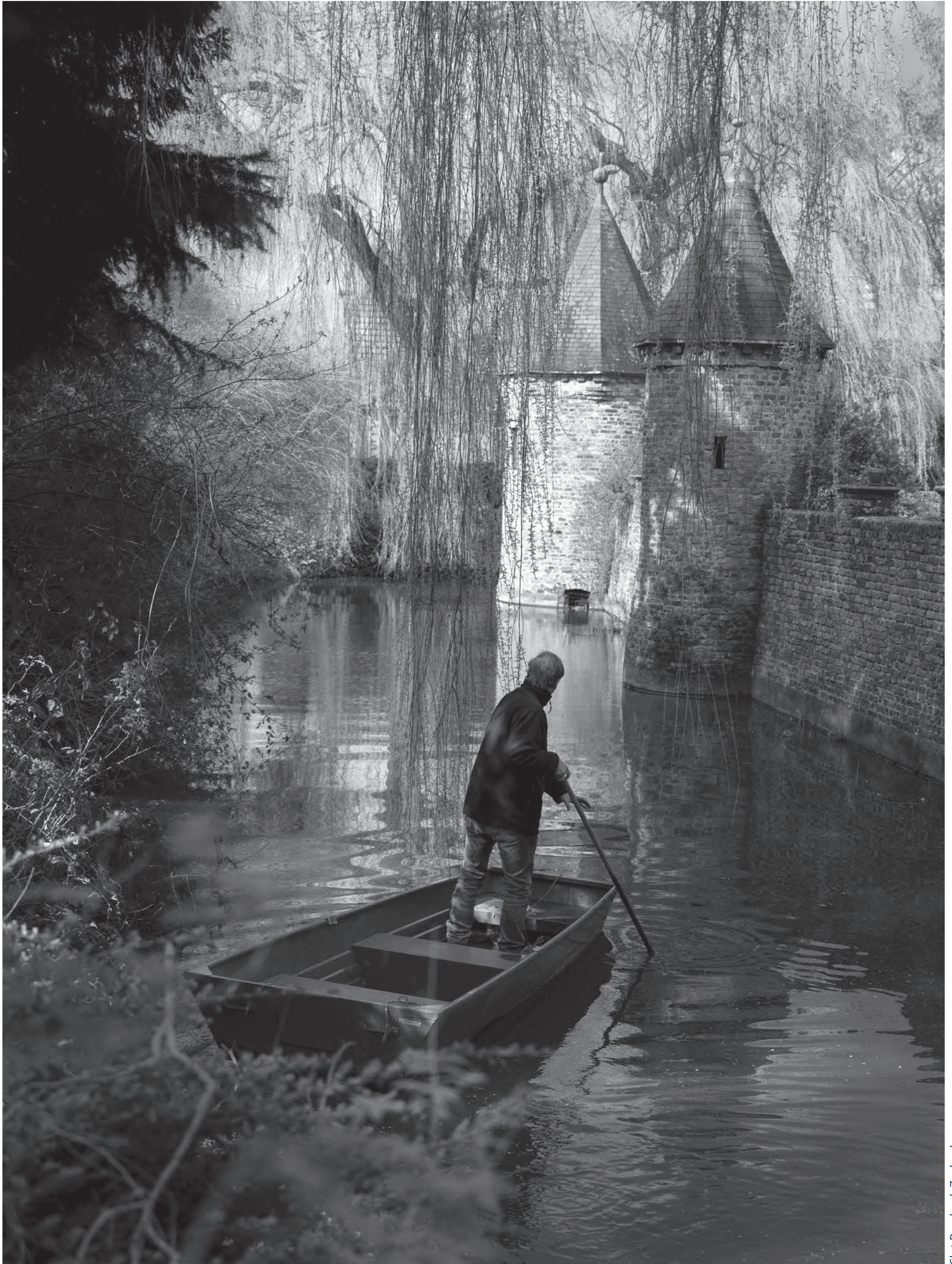

Over rampen en veerkracht kasteelverhalen

Een ramp is van alle tijden

is het thema van Dag van het Kasteel 2022 op 6 juni (tweede pinksterdag). Dit jaar brengen we je verhalen over rampspoed, maar viëren we ook

de veerkracht van deze bijzondere monumenten. Grote en kleine gebeurtenissen die een impact hebben gehad passeren de revue.

> Huis te Manpad, prent door Pieter van Loo uit omstreeks 1760, Universitaire Bibliotheken Leiden, Bijzondere Collecties

Bezoek op **maandag 6 juni** één van de honderd kastelen en buitenplaatsen door heel Nederland die meedoen met dit evenement. Geniet van exclusieve rondleidingen, kinderactiviteiten, tentoonstellingen en bovenal van deze bijzondere plekken zelf. Ze zijn het bezoeken waard!
Plan je bezoek op dagvanhetkasteel.nl.

Wil je aan de wandel rondom een kasteel of over een buitenplaats? Dag van het Kasteel heeft verschillende themawandelingen. Je vindt ze in de IZI travel app (<https://izi.travel/nl>) bij het profiel van Dag van het Kasteel of via **[www.dagvanhetkasteel.nl/aan-de-wandel](https://dagvanhetkasteel.nl/aan-de-wandel)**

Iedereen maakt weleens een ramp mee, een grote, of een kleine. In hun lange bestaansgeschiedenis hebben ook kastelen en buitenplaatsen de nodige rampzalige gebeurtenissen gekend.

In 1672, het Rampjaar, zijn veel kastelen die in de gevechtlinie lagen geplunderd en beschadigd, onder andere door de troepen van Lodewijk XIV. Het was een heftige periode. Franse soldaten trokken op vanuit het zuiden, met de Engelsen werden zeeslagen uitgevochten, en de aartsbisschop van Keulen en de bisschop van Münster, Christoph Bernhard van Galen (die de bijnaam Bommen Berend had), namen de oostelijke provincies voor hun rekening. Sommige kastelen zijn erna heropgebouwd, andere zijn afgebroken. Er is dus veel verloren gegaan. Maar door de constante ombouw en herbouw hebben we er ook veel bijzonders bij gekregen en zijn kastelen en buitenplaatsen verworpen tot de monumenten die we nu kennen.

Kastelen en buitenplaatsen hebben ook te maken met verschillende natuurlijke rampen. Een huidige grote bedreiging is klimaatverandering. Een prangend probleem is de veranderende waterhuishouding. Water is voor kastelen en buitenplaatsen van fundamenteel belang. Oude bomen redden het niet door droogte, en nog oudere funderingen komen in gevaar. Menselijk ingrijpen of economische tegenspoed zorgt ervoor dat beheerders soms ingrijpende keuzes moeten maken. De monumentale huizen, tuinen en landerijen zijn enorm onderhoudsintensief. Dat is een kostbare zaak. Er worden nieuwe functies gezocht, of delen afgestoten.

Deze fotoreportage vertelt het verhaal van twaalf beheerders, bewoners, vrijwilligers en medewerkers van kastelen en buitenplaatsen en hun persoonlijke 'ramp'. Sommige van deze rampen zijn in het collectieve geheugen gegrift,

zoals de watersnoodramp in Limburg van juli 2021. Kasteel Hoensbroek werd binnen een etmaal overstroomd. Alle zandzakken ten spijt stond het water in het kasteel een meter hoog. Andere rampen zijn heel persoonlijk. Lothar von Bonninghausen vertelt hoe hij als jongetje 's nachts zijn bed uit moest vluchten waarna de brand zijn thuis Herinckhave verwoestte. Ook op Epemastate voltrok zich een persoonlijke ramp. Eigenaar Tjalling van Eijsinga moest het huis, dat al generaties in zijn familie was, verkopen omdat de instandhouding niet meer op te brengen was.

Bewoner Victoria van Limburg Stirum laat een sluipende ramp zien: hoe het riviertje de Dommel na elke regenbui de oever afkalft en de buitenplaats langzaam in een drassig veld verandert. Andere plekken speelt de droogte juist parten. In de zomers staat bij het omgrachte slot Baarland elk jaar wat minder water in de gracht.

Een buitenplaats is een samenspel van huis en tuin. Verval in het park hoort erbij, dat is de na-

tuur. Maar soms keren de natuurkrachten zich tegen de plek. Tuinbazen Fred en Bas van Huis te Manpad vertellen dat er bij elke storm wat meer monumentale bomen vallen.

De geportretteerden verhalen over rampen uit een ver of juist recent verleden. Of over een ramp die is afgewend. Berbice is een buitenplaats die nog altijd bestaat door de standvastigheid van bewoner mejuffrouw Begeer. Deze dame, klein van stuk, maar groot in vechtlust, heeft voorkomen dat er een rijksweg over de buitenplaats werd aangelegd.

Stuk voor stuk hebben alle geportretteerden iets persoonlijks gedeeld, iets wat hem of haar aan het hart gaat. Daaruit spreekt de tegenpool van de ramp, de veerkracht. Mooier dan Jan Zandvoort, rentmeester van buitenplaats Weldam kunnen we het niet zeggen: "In de veertig jaar dat ik hier werk heb ik geen situatie meegemaakt die we niet hebben kunnen oplossen."

< Kasteel Hoensbroek, foto kasteel Hoensbroek

Herinckhave, foto Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, nr 057515

LANDGOED WELDAM, OVERIJSSSEL

De letterzetter vreet zich een weg door het bos

Jan Zandvoort, al bijna veertig jaar rentmeester van landgoed Weldam, loopt over een kaalgeslagen bosperceel. Tot een paar jaar geleden stond dit perceel vol met sparren. De letterzetter, een kever die onder de schors van vooral fijnsparren leeft en deze bomen dusdanig aantast dat ze afsterven, heeft hier flink huisgehouden en alles moest worden gekapt. “Nog altijd zijn we aan het kappen”, verzucht Jan. Door de droogte van de afgelopen jaren, zijn de bomen verzwakt. Bomen die vorig jaar nog gezond leken, blijken toch aangetast. Tegen de letterzetter is niets te doen, alleen met kappen kan de kever te lijf worden gegaan. Er worden geen bestrijdingsmiddelen gebruikt op Weldam. Met rustige passen loopt Jan verder. “We zijn een bosbouwbedrijf, dus het is zaak dat we zorgen voor een financieel gezonde situatie.” En dat plan is zichtbaar: overal waar je kijkt, zie je nieuwe aanplant. “Omdat het nu zo extreem is met de letterzetter, planten we geen fijnsparren meer, maar wel lariksen, eiken, lindes en Douglas sparren. Dit zorgt voor een gevarieerd bos.” In totaal worden dit jaar op Weldam zo’n 35.000 nieuwe bomen geplant. “Ze komen uit een potje”, vertelt Jan als hij een jong boompje voorzichtig inspecteert. Dit ene boompje vertelt het hele verhaal: landgoedbeheer is een zaak van de lange adem. Beheerders tonen hun weerbaarheid, en ze spelen in op nieuwe ontwikkelingen. Kleine boompjes worden vanzelf groot.

BUITENPLAATS SOETERBEEK, NOORD BRABANT

Hoe de Dommel happen uit het landgoed neemt

“Hier stond een grote eik.” Bewoner Victoria van Limburg Stirum wijst naar een gat waar de oever van de rivier de Dommel is weggeslagen. Victoria vertelt dat het huidige huis, nadat het oude huis was afgebrand, door de architect werd ingepast in het landschapspark. Daardoor omsluit de tuin het huis prachtig. De rivier de Dommel, in oorsprong een kleine stroom die rustig langs het huis meandert, loopt dwars door de tuin en is onderdeel van de

compositie. Natuurbeleid maakt de Dommel echter tot één van de grootste bedreigingen. De rivier is de afwatering van de stad Eindhoven geworden, op een steenworp afstand, en Victoria vertelt hoe zij de afgelopen 20 jaar het karakter van de waterstroom heeft zien veranderen, met grote gevolgen voor de oevers. De stad houdt droge voeten, maar de buitenplaats niet. De pracht van deze buitenplaats is zo tegelijkertijd haar zwakte.

“We zitten klem tussen natuur en cultuur. We willen het water graag haar beloop laten. Tegelijkertijd zijn we een rijksmonument, daarbij

hoort ook de tuin, en hebben we de verantwoordelijkheid het ensemble te onderhouden.” Ook de zorgvuldig geplaatste boomgroepen, onder tussen oud en kwetsbaar, hebben door de sterke waterstroom gaandeweg geen grond meer onder de voeten. De afgelopen jaren zijn veel bomen door de rivier geveld. Als de bomen omvallen, is de oever nog minder bestand tegen het water en spoelt deze verder uit. “Voor Soeterbeek zoeken we nu naar oplossingen, zoals het planten van nieuwe bomen en het aanbrengen van beschoeiing.” Meegaan met de tijd, natuur en cultuur combineren, dat is het verhaal van Soeterbeek.

KASTEEL HUIS BERGH, GELDERLAND

Het wonder van het archief

Als Jules Gervers, archiefmedewerker bij kasteel Huis Bergh, vertelt over ‘zijn’ archiefstukken, verschijnt er een twinkeling in zijn ogen. “Het is een heel bijzonder archief”, herhaalt hij meermaals. Dat is het ook. Het archief van Huis Bergh is na het Koninklijk Huisarchief het meest uitgebreide archief van Nederland. Vanaf 1450 is structureel en bijna onafgebroken alle correspondentie, aankopen en wat er verder van belang was voor het landgoed, vastgelegd. “Kijk hier, een map vol klaagbrieven van omwonenden. Deze dateren uit 1672. In dit Rampjaar waren soldaten van de Franse koning gelegerd in de omgeving. Zij hebben flink huisgehouden en veel geroofd. De boeren klaagden bij Madeleine de Cusance, toenmalig vrouw des huizes, dat zij de grafelijke belasting niet konden betalen.” Nu ligt het archief er keurig gerestaureerd en geconserveerd bij in een klimaat-gecontroleerde kamer. Dat is anders geweest. “Ik weet nog

dat het archief in de ronde toren bewaard werd”, vertelt Jules. “Als je daar binnenliep, stapte je een ander tijdperk in.” De ronde toren, op het terrein van Huis Bergh, was 200 à 300 jaar de bewaarplaats van alle historische brieven en bonnetjes. In de jaren 1920 toonde toenmalig archivaris van het Rijksarchief in Arnhem grote interesse in het archief. Mr. A.P. van Schilfgaarde heeft alles minutieus geïnventariseerd. Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog was het archief nog in Arnhem, dat zwaar gebombardeerd is. Maar ook op kasteel Bergh zelf woedde er in die tijd brand. Als een wonder is het archief ontsnapt aan niet één maar twee rampen. Het kwam ongeschonden uit de bombardementen op Arnhem, en was niet in huis toen het kasteel afbrandde. Tot in de jaren 50 bleef het archief in Arnhem, waarna het weer terugkwam op Huis Bergh. “Dat moest wel, zo staat het in de statuten”, besluit Jules.

Kasteel Huis Bergh is open op Dag van het Kasteel. Op 6 juni laat Huis Bergh het verhaal van gravin Madeleine de Cusance zien die in het Rampjaar 1672 regentes was van het graafschap Bergh. Meer informatie vind je op www.dagvanhetkasteel.nl/bezoek-kastelen.

HUIS BINGERDEN, GELDERLAND

Samen maken ze er een proeftuin van

“Ons motto is streven naar hoge culturele waarden van het gebied. We willen het in betere staat achterlaten dan waarin we het ontvangen hebben.” Constance van Weede kijkt om zich heen in de tuin rond haar familiehuis. “Hoge culturele waarden en hoge biodiversiteit worden gecultiveerd door de betrokkenheid van de bewoners van een plek.” Al decennia is Bingerden een proeftuin voor een biodivers landgoed. Constance

ouders waren bewust bezig met boom- en plantkeuzes, en de generatie die nu zorgdraagt voor het landgoed heeft veel aandacht voor bodemversterking. Dit is hard nodig: er is de afgelopen jaren veel boomkapitaal verloren gegaan. Vooral de wisselende waterstanden zijn funest. Constance en de medebeheerders van het landgoed zijn, samen met de provincie, bezig met projecten om de grondwaterstand van het gebied te reguleren. “Water kan prima gebruikt worden om energie op te wekken. Daarmee zijn we weer eens stap dichterbij klimaatneutraal zijn. Landgoederen kunnen op deze manier een

voortrekkersrol spelen op het gebied van duurzaam natuurbeheer. Die opgave nemen wij uiterst serieus.” Op Bingerden ontwikkelen ze veel bijzondere projecten om de verduurzaming vorm te geven. Naast het waterproject is er een voedselbos aangeplant en is Bingerden een van de initiatiefnemers van Soil4U, een platform dat andere landgoederen helpt om ook de transitie te maken naar duurzaam beheer. “Het effect van aandacht is groot” besluit Constance. “Als men geen aandacht besteedt aan een plek, neemt de biodiversiteit onvermijdelijk af. De verantwoordelijkheid gaat door, van generatie op generatie.”

Al jaren worden op Bingerden de Internationale **Kwekerijdagen** gehouden. Dit jaar zijn de dagen op 17, 18 en 19 juni. Het thema is ‘*Kweken voor de toekomst*’. Kijk op www.bingerden.com voor meer informatie.

EPEMASTATE, GRONINGEN

Hoe de kosten niet opwogen tegen de herinneringen

“Als ik er niet aan kan verdienen, vind ik er niets aan.” Tjalling van Eysinga zet meteen de toon. Wat hij bedoelt is dat een goed businessmodel erg belangrijk is. De inkomsten die Epemastate tot voor corona genereerde omdat het in gebruik was als kantoor en trouwlocatie waren noodzakelijk. Het onderhouden van een buitenplaats is

een kostbare aangelegenheid. Door corona klapte het verdienmodel in elkaar. “Toen ben ik bij mezelf te rade gegaan wat te doen. Mijn kinderen, ik heb er vier, hadden geen band met Epemastate, die zijn er niet opgegroeid.” Zo volgde de keuze om de state te verkopen, nadat deze 13 generaties in de familie geweest is. Het huis was van de overgrootouders van Tjalling en later van zijn grootmoeder. Hij was er als kind vaak te vinden, maar heeft zelf nooit op Epemastate gewoond. Hij woonde vlak in de

buurt, in Sneek, waar zijn vader dominee was. Ondanks de warme jeugdherinneringen doet het hem geen pijn om Epemastate van de hand te doen. Het huis heeft een passende nieuwe eigenaar en Tjalling is blij dat hij zijn kinderen niet belast met de zorg voor het eeuwenoude monument. “Het was mijn wens om Epemastate als cultuurhistorisch monument te bewaren. Met de verkoop aan de stichting Stinze-Stiens is dat me gelukt.” Huis, park en een gedeelte van het interieur blijven samen..

KASTEEL HOENSBROEK, LIMBURG

Natte voeten en geen laarzen te krijgen

In de kelder is nog goed te zien hoe hoog het water stond die rampzalige juli 2021. Anne Rose Orbons, conservator van kasteel Hoensbroek, wijst op een vuilgele rand ongeveer een meter boven de vloer. “Blaasdrogers en laarzen maat 45 waren nergens meer te krijgen.” Ze kan erover grappen nu. Maar hoofdbrekers heeft het ook opgeleverd. Want schoonmaken en opnieuw schilderen van een monument als Hoensbroek is geen sinecure. Dat vraagt om een specialistische aanpak. Gelukkig is de funding goed, weet Anne Rose het positief te houden. Om de muren heeft ze zich ook geen moment zorgen gemaakt. “Meer dan een meter dik, dat houdt het wel.” Toen bekend werd dat het water kwam, hebben Anne Rose en haar collega’s geprobeerd de kelder te isoleren.

Maar het water vond z’n weg. Niet gek als je weet dat kasteel Hoensbroek in die dagen compleet omsloten was door water. In twaalf uur tijd stond het water een meter hoog. Na vier dagen was het weer weg. Toen kon het puinruimen beginnen. “Er staat geen collectie in de kelder”, geeft Anne Rose aan, “maar het witgoed was allemaal stuk”. Het ergst gedupeerd was Hoensbroek nog wel doordat het museum lange tijd niet open kon. Zeven jaar geleden was het al eens raak, toen zorgde een lokale landschapshervorming ervoor dat het water naar het kasteel toe liep, in plaats van ervan weg. Ditmaal viel er gewoonweg te veel regen. “Ze hadden dit kasteel ook op een berg moeten bouwen”, verzucht Anne Rose, “in plaats van in een moeras, waar het nu ligt. Dat is vragen om problemen.”

Kasteel Hoensbroek is open op Dag van het Kasteel. Dwaal rond door de zalen en waan je in middeleeuwse tijden. Meer informatie vind je op www.dagvanhetkasteel.nl/bezoek-kastelen.

KASTEEL ALDENGHOOR, LIMBURG

Hoe het kasteel een authentiek allegaartje werd

Beheerdersechtpaar Vera en Rogier Helwegen hebben een groot kastelen- en horecahart. Vijf jaar exploiteren zij nu het kasteelterrein in Haelen. De tuinen zijn open voor wandelaars en in de stallen zit horeca. Alleen het kasteel zelf is niet openbaar. “Hier staat zo ontzettend veel. Mevrouw Hallman was een echte verzamelaar.” Het indrukwekkende allegaartje van het interieur wekt de schijn dat het zich al eeuwen in het kasteel bevindt. Niets is minder waar. Viola Hallman en haar man kochten het kasteel in 1982. “Het was de kindertijd van mevrouw Hallman om prinses te worden.” Vera lacht als ze dit vertelt. Uiteindelijk is Viola van haar eerste man gescheiden om te hertrouwen met de bijna twintig jaar jongere Donatus Prinz von Hohenzollern-Emden. Hiermee verkreeg zij ook haar adellijke

titel en was haar droom compleet. Hallman heeft veel werk verricht aan het kasteel. Gedurende de gehele negentiende eeuw hebben de ongelukkige eigenaren van Aldenghoor geen kinderen gekregen, en uiteindelijk was er geen erfgenaam meer. Begin twintigste eeuw trokken er zusters in het kasteel, hierna werd het een kleinseminarie voor paters. “Het kasteel moest vooral functioneel zijn toen. De paters sliepen in cellen die in het kasteel gebouwd waren. Ze hebben alles gestript.” Vera kijkt ongelovig om zich heen. “Mevrouw Hallman heeft het kasteel in ere hersteld.” De keerzijde hiervan was dat zij het als privébezit onttrok aan het dorp. De missiefeesten waar heel Haelen bijeen kwam werden niet langer hier gehouden. “Wij hebben het kasteel teruggegeven aan de buurt”, besluit Vera.

Kasteel Aldenghoor is open op Dag van het Kasteel. Je wordt ontvangen door lakei Frans die een verhaal vertelt over het kasteel. Geheel in Franse stijl is er op de binnenplaats een mini operette. Meer informatie vind je op www.dagvanhetkasteel.nl/bezoek-kastelen.

SLOT BAARLAND, ZEELAND

Een hele klus: hoe onderhoud de ramp afwendt

Er verschijnt een lach op het gezicht van de bewoner als hij de kloostermoppen in de keuken aanwijst. “Deze kloostermoppen zijn enorm. Groot en ongelijk van formaat. Dat duidt erop dat dit deel van de muur oud is, ze dateren van voordat er een sterk gestandaardiseerd proces was voor het vervaardigen van deze muurstenen.” Komend voorjaar staat er onderhoud gepland. Dat wordt spannend, want hoe plaats je steigers in de slotgracht van een monument dat 800 jaar oud is?

Oorspronkelijk was slot Baarland vermoedelijk een donjon, een toren. Tegen de vijftiende eeuw stond op deze plek een groot praalkasteel, dat rond 1840 weer werd afgebroken. Dit tot afschuif van de lokale bevolking, die gehecht was aan dit pompeuze middelpunt van het dorp. Er was nog geen monumentenzorg in deze tijd. Dat betekende dat een eige-

naar kon doen wat hij wilde met zijn bezit. Ook nu - er staat een deel van de oude donjon, later omgebouwd tot bijgebouw, daarna tot koetshuis en weer later tot woonhuis - zijn de inwoners van Baarland begaan met ‘hun’ kasteel. Het wapen van Baarland, een beer op een goudgele achtergrond, hangt met trots aan veel gevels. Hoogwater heeft het slot tot nu toe nauwelijks bedreigd. Van zout water hebben ze ook weinig last. De gracht is een gesloten systeem dat met regenwater gevuld wordt. “Erg ingenieus”, aldus de bewoners. “Het meeste water zijn we kwijt aan verdamping.” Met al dat water om het slot heen is er iets anders dat aandacht vraagt: de afgelopen zomers stond het water in de gracht juist laag, iets te laag. “Zorgvuldig onderhoud is zo belangrijk. Wij zijn voorbijgangers, het huis stond er ver voor ons, en staat hopelijk nog lang na ons overeind.”

HERINCKHAVE,
OVERIJSSSEL

Het behang brandde van de muur

> Foto Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, nr 057514

Op 9 juni 1959 brak er brand uit op Herinckhave. Bewoner Lothar von Bönninghausen herinnert het zich nog goed. “Mijn ruim tachtigjarige grootmoeder en ik, haar vijftienjarige kleinzoon, werden door de naastwonende boer uit hun bed gehaald en stonden in pyjama buiten. De vlammenzee was immens en pas in de vroege ochtend lukte het de drie opgeroepen brandweerkorpsen uit de omgeving om de brand te blussen.” Het blussen werd bemoeilijkt doordat er door droogte veel te weinig water in de gracht stond. Toen het vuur gedoofd werd, werd de schade zichtbaar: het achterhuis brandde in zijn geheel uit en het voorhuis had zware brand- en waterschade. Het voorhuis stond dus nog overeind. Wat een geluk zou je denken, maar niet iedereen dacht er zo over. “Mijn vader die toen niet

thuis was, zuchtte: wat jammer dat het niet helemaal is afgebrand. Dan hadden we een mooie, nieuwe bungalow kunnen bouwen.” Hoewel hij de brand als vijftienjarige bewust meegemaakt heeft, maakte de ramp geen grote indruk op Lothar. “Ik ging één jaar na de brand in Utrecht studeren, en was jarenlang niet op Herinckhave. Omdat ik jong was, voelde ik ook nog niet het verdriet van alle schilderijen, meubels en boeken die verloren zijn gegaan.” Zijn vader en grootmoeder hadden er meer moeite mee. Niet alleen waren zij plotsklaps hun huis kwijt, ook de erfstukken die al eeuwen familiebezit waren, zijn door de brand verwoest. Vijftig jaar na de brand kwamen Lothar en zijn vrouw Françoise terug naar Herinckhave. “We voelen ons erg gelukkig op de havezate.”

KOM NAAR DAG VAN HET KASTEEL TWEDE PINKSTERDAG • 6 JUNI 2022

Ben je nieuwsgierig naar verhalen van bewoners en vrijwilligers over het leven op een buitenplaats? Ben je een liefhebber van kastelen? Wil jij aan de wandel over een landgoed? Kom dan naar Dag van het Kasteel.

Breng op 6 juni een bezoek aan één van de vele opengestelde kastelen en buitenplaatsen en kom van alles te weten over deze uitzonderlijke locaties.

Op www.dagvanhetkasteel.nl houden we je op de hoogte van het evenement, lees je verhalen en vind je wandelingen om nu al erop uit te gaan.

EEN
RAMP IS
VAN ALLE
TIJDEN

Houd de website in de gaten:

WWW.DAGVANHETKASTEEL.NL

Dag van het Kasteel is een initiatief van de Nederlandse Kastelenstichting en wordt mede mogelijk gemaakt met steun van het Fonds voor Cultuurparticipatie, het fonds dat initiatieven ondersteunt die meedoen aan cultuur stimuleren, de VriendenLoterij en de Overijsselse Kastelenstichting.

Buitenplaats Beeckestijn

Ontdek het mooiste buiten van Amsterdam

Bewonder adellijke grandeur en dwaal rond door unieke tuinen. Kom langs en waan je ook een rijke Amsterdamse regent. Nu met de tentoonstelling *Omzeild!* Donderdag t/m zondag

Rijksweg 134, Velsen-Zuid

www.museumhuizen.nl

het BUITEN

**hét tijdschrift
over kastelen,
buitenplaatsen
en hun bewoners**

Magazine *Het Buiten* schrijft bevestigend en met kennis van zaken over de wereld van buitenplaatsen en landgoederen in Nederland.

Het Buiten bevat actuele reportages, persoonlijke en historische verhalen, columns en biedt een podium voor discussie en debat. *Het Buiten* verschijnt drie keer per jaar.

Wilt u ook *Het Buiten* ontvangen? Ga naar het-buiten.nl voor meer informatie.

350 jaar
bloemen
op katoen

26 mei tot
9 oktober
2022

Kasteel
d'Ursel
Hingene

print&paint

KASTEEL D'URSEL HINGENE
03 820 60 10
www.kasteeldursel.be

KASTEEL
HUIS BERGH

Op 6 juni laat Bergh
het verhaal van gravin
Madeleine de Cusance
(c. 1615-1689) zien.

Zij was in het Rampjaar 1672 regentes van het graafschap Bergh, voor haar zoon Oswald III. Bezoekers komen te weten hoe ongelukkig Madeleine was met de Franse oorlogsbelastingen die zij op last van de 'Conincklijke fransche hoghe ministers' van haar onderdanen moest vorderen. Hoezeer de oorlog de bevolking van het graafschap Bergh belastte, bleek uit klaagbrieven die de gravin kreeg toegestuurd. Daarin is sprake van inlegering van troepen, het leegplunderen van huizen, het vertrappen van oogst door legerpaarden en betalingen van losgeld voor gijzelaars. Grote hoeveelheden hout werden door de Fransen gevorderd.

MUSEUM
HELMOND

In Kasteel Helmond maak je kennis met bijna 700 jaar aan geschiedenis. Een ideaal uitje voor liefhebbers van erfgoed, dat je het hele jaar door kunt bezoeken. In de vakantieperiodes wordt het kasteel omgetoverd passend bij de seizoenen, en biedt

het een speciaal programma voor families en gezinnen. Het stadskasteel ligt in hartje Helmond en is goed bereikbaar. Kijk op www.museumhelmond.nl voor actuele informatie over tarieven, locaties en het museumprogramma.

Dekema State, eeuwenoude adellijke oase in terpdorpie Jelsum bij Leeuwarden. Het huis is ingericht op alsof de bewoners even weg zijn. Hoor 4 juni het verhaal over een ramp die zich in de 15de eeuw heeft voltrokken bij de state. Tuin jaarrond vrij toegankelijk, zie website www.dekemastate.nl.

ARCHEOLOGIE magazine

Ga mee op ontdekkingsstocht
naar archeologische vindplaatsen
in binnen- en buitenland!

6x per jaar
€19,95

OF KIES EEN
ABONNEMENT MET
premium
SLECHTS €22,50

OOK
LEUK ALS
cadeau

Kijk op de website voor
de huidige premiums !!

ABONNEMENT.ARCHEOLOGIEONLINE.NL

GESCHIEDENIS MAGAZINE

Duik in de geschiedenis met
Geschiedenis Magazine

8x PER JAAR
DE GESCHIEDENIS
ONTDEKKEN?
1 JAAR VANAF
€34,95

OF KIES EEN
ABONNEMENT MET
PREMIUM
SLECHTS €44,95

OOK
LEUK ALS
CADEAU!

Kijk op de website voor
de huidige premiums !!

ISGESCHIEDENIS.NL/ABONNEMENT

LANDGOED 'T ZELLE, GELDERLAND

Rendabel en betekenisvol

Begin eenentwintigste eeuw hadden de eigenaren van landgoed 't Zelle moeite het goed financieel gezond te houden. Onderhoud was enorm kostbaar en arbeidsintensief. In 2007 klopte Jeroen Hoppen aan met een plan. Hij wilde een dagbesteding voor jongeren beginnen. Op 't Zelle vond hij de perfecte locatie. “Het is een win-win-win situatie”, vertelt Jeroen bedachtzaam. Zijn initiatief zorgt

ervoor dat er op 't Zelle vele handen zijn die meehelpen op het landgoed. De jongeren die bij Marope komen, zoals Jeroen zijn onderneming heeft genoemd, hebben een afwisselend takenpakket en veel leer- en doorgroeimogelijkheden. Jeroen kan deze jongeren een mooie werkplek bieden. Samen onderhouden Jeroen en zijn jongeren 355 hectare, waarvan grote stukken bos, vijftien kilometer fiets- en wandelpad en een moes- tuin. Ze verzorgen zelfs eigen koeien.

Naast Marope zijn er nog verschillende andere initiatieven opgezet op 't Zelle. Zo is een aantal schuren verbouwd tot kantoor voor extra inkomsten. Ook hiervoor werden Jeroen en zijn jongeren ingezet. Schuren werden afgebroken en binnen de gracht kwam een representatieve tuin. De voormalige pachtboerderijen worden tegenwoordig weer bewoond. Zelfs een golfbaan behoorde tot de activiteiten die 't Zelle ontwikkelde. In het begin was er terughoudend-

HUIS TE MANPAD,
NOORD HOLLAND
**De storm die bomen
velde**

Tuinbazen Fred en Bas van der Hengst spreken vol genegenheid over ‘hun’ buitenplaats. Al jaren lopen vader en zoon hier rond. “Ik verzorg de bomen hier al vijftig jaar”, vertelt vader Fred. Ondanks zijn inspanningen heeft hij veel achteruitgang gezien. Zware stormen, zoals die van afgelopen maart, hebben eeuwenoude linden omgegooid, zoals degene waarop ze zitten om hun verhaal te doen. Dat doet pijn. Door middel van stekken van de oude bomen hebben ze het authentieke bomenplan op het voorplein dat is aangeplant in 1735 in vorm van een zogenaamd quinconce’-verband opnieuw aangeplant met klonen van de originele linden. Ingewikkeld en geduldig werk is dat. Tien jaar hebben de stekken nodig voordat ze uitgeplant kunnen worden. En dan alleen degenen die het stekproces overleven. “We hebben zo’n tweehonderd stekken gemaakt, ongeveer dertig zijn er gelukt”, geeft Bas de kleine slagingskans aan. Zoon Bas zal het nog meemaken, dat deze stekken zijn uitgegroeid tot volwaardige vervangers. Fred en Bas werken al jaren samen, maar hebben elk eigen herinneringen aan de plek. “Ik heb nog meegemaakt dat de eiken die langs de lanen stonden zo gezond waren, dat je geen zon zag als je langs de stam omhoog keek”, geeft Fred aan. In de vroegste herinneringen van Bas waren het al gehavende bomen. Uiteindelijk hebben ze alles weggehaald en opnieuw aangeplant. Zo gaat het door. Met beheersplan in de hand zijn deze tuinbazen erop gebrand om de buitenplaats met haar bomenlanen over honderd jaar weer even indrukwekkend te laten zijn.

heid. Men vroeg zich af of het wel passend was op een buitenplaats, maar tegenwoordig bloeit de club. Er is, kortom, veel gebeurd op ’t Zelle om het landgoed in goede financiële conditie te houden. Een van de pioniers is Marope. “Mede dankzij ons is er een boel geld bespaard waarmee op ’t Zelle weer andere dingen ontwikkeld kunnen worden. We hadden elkaar nodig voor de realisatie voor onze dromen. Dat is best goed gelukt”, lacht Jeroen.

Remko Posthuma en
mejuffrouw Begeer voor
de oranjerie van Berbice,
2001

BERBICE, ZUID HOLLAND

‘Over mijn lijk’: geen weg in de voortuin van mejuffrouw Begeer

Buitenplaats Berbice is open op Dag van het Kasteel. Wandel door het rosarium en bezoek het graf van mejuffrouw Begeer. Meer informatie vind je op www.dagvanhetkasteel.nl/bezoek-kastelen.

Remko Posthuma en Stan Dessens, bestuurders van de Stichting die buitenplaats Berbice beheert, stonden zelf op de barricaden om huis en tuin te beschermen. Remko leerde het huis kennen, toen hij halverwege de jaren tachtig als veertienjarige jongen in de tuin kwam werken. Hij sloot de bijzondere plek direct in zijn hart. Het verhaal van het verzet van Berbice begint echter al ver in de vorige eeuw. Al voor de Tweede Wereldoorlog werd er gesproken over de aanleg van een oost-west verbinding in Zuid Holland. Door de oorlog komt het plan in de ijskast, maar rond 1950 wordt project *Rijksweg II West* opgenomen in het landelijke Rijkswegenplan. Deze weg zou aangelegd worden dwars door de moestuin van buitenplaats Berbice. Dat liet toenmalige bewoner mejuffrouw Begeer niet zomaar gebeuren. “Zij heeft een visuele strijd gevoerd”. Stan bedoelt daarmee, dat zij op de plek waar de Rijksweg gepland de moestuin verving voor een prachtig rosarium. Mejuffrouw Begeer ging ervan uit dat een rozentuin niet zomaar op de schop zou gaan. Met succes, het plan werd afgeblazen. Tot 2005. Onder de ietwat eufemistische aanduiding Rijnlandroute plande de Provincie opnieuw een weg door het park. Samen met Remko, Stan

en verschillende organisaties streed mejuffrouw Begeer op hoogbejaarde leeftijd wederom tegen de weg. Met opluchting in zijn stem vertelt Stan dat het gevaar nu echt geweken is. De weg komt in een tunnel onder het dorp Voorschoten en onder de buitenplaats door. Veel partijen heb-

ben Berbice gered, maar mejuffrouw Begeer was het boegbeeld van het protest. Nog altijd waakt ze over haar geliefde buitenplaats, ze heeft zich laten begraven op de kop van het rosarium. Dit was haar ultieme verzet. Zij heeft gezegd: ‘Over mijn lijk dat die weg er komt’.

COLOFON

Foto's: Amelia Gatacre
Interviews en tekst: Janneke van Dijk

Ontwerp en opmaak:
Victor Levie, www.levievandermeer.nl

Over Dag van het Kasteel
Dag van het Kasteel wordt al vijftien jaar gehouden op tweede pinksterdag. Op dit landelijke publieksevenement worden kastelen en buitenplaatsen in de spotlight gezet. Samen met meer dan honderd deelnemende kastelen en buitenplaatsen brengen we dit erfgoed tot leven en vertellen we de veelzijdigheid aan verhalen.
Dag van het Kasteel is een initiatief van de Nederlandse Kastelenstichting

Uitgever
Deze krant is een uitgave van Stichting Dag van het Kasteel
Klooster O.L.V. ter Eem
Daam Fockemalaan 22
3818 KG Amersfoort
info@dagvanhetkasteel.nl
www.dagvanhetkasteel.nl

Redactie
Janneke van Dijk, Heidi van Limburg Stirum, Fred Vogelzang
Contact opnemen met de redactie kan via info@dagvanhetkasteel.nl

Team Dag van het Kasteel 2022
Janneke van Dijk, Heidi van Limburg Stirum, Linda Prins, Maria Lucia Buccolo, Mirthe Marsman

Druk
Hoekstra krantendruk, Emmeloord

Copyright/Disclaimer
Alle foto's en teksten in deze krant zijn eigendom van stichting Dag van het Kasteel. Deze mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de eigenaar worden gebruikt in welke vorm dan ook, online of offline.

Deze krant is tot stand gekomen met steun van
Fonds voor Cultuurparticipatie
VriendenLoterij
Nederlandse Kastelenstichting
Overijsselse Kastelenstichting

Over Amelia Gatacre
Amelia Gatacre is kunstenaar en fotograaf. Zij woont in Amsterdam.
Instagram: [@ameliagatacre](https://www.instagram.com/ameliagatacre)

Over Janneke van Dijk
Janneke van Dijk is opgeleid als erfgoedsspecialist en organiseert al acht jaar Dag van het Kasteel.

